

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi polji, in volja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 20. svečana 1862.

List 6.

Anton Martin,

po usmiljenji božjem škof Lavantinski,

vsim svojim vérnim ovčicam ljubi mir in vse dobro iz vsega serca želim.

(Konec.)

Ponočno vesovanje je pa tudi košata pošast, ki mladim ljudem zdravje in življenje krati, ter njihovo dušo v pekel, truplo pa pod zemljo spravlja. Kdo je popil tvojo zdravo, mlado kerv, revni mladeneč, onemogla deklina, ki se blede kakor senca okolj pomikata? Kdo ti je nogo vlomil, kdo zdrobil roko, glavo otokel, tebi oko izbil, tebi mladeneč tvoje močne persi poterl? Jeli nisi na svojih ponočnih potih za vse žive dni rane (žlaka) dobil, ki jo v grob sebo poneseš? Kaj misliš, de se tebi ne bo poznalo, ako ti rane zacelijo in bolečine pohenjajo, ktire si pri ponočnem tepenji prejel? — Močno se motiš. Potreno kolo močno ne bo; tudi ne terdno tvoje teló, kojega v mladih letih nemarno poškováš. Na svoje stare dni boš ječal in stokal za to, kar si v svoji norški mladosti po nemaršini dobil. In če že ti sam kako rano dobiš, jo sam terpiš in se potolažiš, de si zaslužil; alj kako pa hočeš drugim bolečine poveriti, ktire si jim naredil po svojem tepenji in klanji? V starem zaveti (testamenti) je bilo oko za oko, zob za zob, življenje za življenje; in éravno v naših éasih toliko oistre kazni za bojevavce (pretepavce) ni, Božji pravici utekli ne bojo. „Gorjé je, zivemu Bogu v roke priti!“ (Hebr. 10, 31.) Bog tepe starše za pregrehe otrok, pa tudi otroke zadel pregrehe staršev do tretjega in étertrega roda, posebno take, ki mladim ljudem skoz perste gledajo; on tepe cele okolice in duhovnije, ki take hudobne razvade med sebo terpijo, ter jih obiskuje s strašnim ognjem in s hudo boleznijo; Bog strahuje cele dežele s kervavo vojsko, pobere takim krajem naj lepše mladence, in opere s prelito kervjo oskrunjeno zemljo, kakor nas skušnja zalostna vsih vekov uč. Zastonj se jokajo matere za svojimi siní, in zdihujejo za njimi očetje, ko jim so preveliko svojvoljo dopustili. Dopolni se takim ljudem in krajem véčna resnica, ki pravi: „Pravičnost narod povzdiguje; greh pa ljudstva nesrečne stori.“ (Preg. 14, 34.)

Ne recite, razvajeni ponočuhi: „Se pac ne splača, de nam škof kaj takega óčitajo; saj ne storimo hudega, ée smo ponoči dobre volje.“ Vi imate strašno dobro voljo, ter si z grehom in betegom, s smertjo in peklom igrate. Jeli ni vaša prevzetija in nepokoršina do staršev, do dušnih pastirjev in vaših srenjskih predpostavljanih od hudega? Ni li hudo vaše

pohujšanje, kojega dajate in jemljete, vaše divjanje in tepenje, pogosto kervavo morstvo in dolgoletno sovraštvo, kojega delate? Vi ponočni vrešaki svoji žlahti in srenji, celi duhovniji in škofiji poštenje kradete, in prašate, kaj ste hudega storili? — Pred šternajstimi leti je mlad hudodelec v rabeljnovih rokah óčitno zbranemu ljudstvu povedal, de je ponočno vesovanje krivo bilo njegove tako strahovite smerti: zakaj na ponočevanji se je vsega hudega naučil, zgubil svojo nedolžnost in dozorel tolik hudobec. — Take dalec pa mi ne zajdemo, eden alj drugi poreče. Prijatelj! kamen se iz višine zatoči, in ne jenja, dokler v globini ne obleži. „Terdovratnemu sercu se bo posledajíc hudo godilo; in kdor nevarnost ljubi, bo v nji poginil,“ veli sv. Duh. (Sirah 3, 27.)

Ne odsekujte in ne ustavljajte modremu opominvanju, rekoč: „Smo mladi, éversti korenjaki; kdo nam je kos?“ Ne recite, kakor nekdanji hudobni Izraelci prevzetno: „S smertjo smo zavezo storili, in s peklom pogodbo naredili: ako ravno šiba kakor povodenj pride, nas zadela ne bo.“ Na to sam Bog po preroku odgovori: „Vaša zaveza s smertjo bo overžena, in vaša pogodba s peklom ne bo obstala: kedar šiba pride, kakor povodenj, pobila vas bo.“ (Iz. 28, 15. 18.) Vaša močna roka se bo tresla kakor šiba na vodi, vaše zalo, okroglo lice bo kakor hrastova skorja krastavo, vaš hudobni jezik bo prečen od žeje, in vaše truplo bo kepa cervov in kupček prahu. Pravični Bog ni prevzetnom angelom prizanesel, je prvi razuzdani svet z obénim potopom pokončal, je Sodomo in Gemoro z gorečim zveplom požgal; tudi Vas bo najšel, prevzetni ponočniki! Bog siéer dolgo odlaga, pa gotovo zadene; in datje ko odloži, oistreje prime. Zato uci sv. Duh: „Boga se boj in spolnuj njegove zapovedi, ker to dela éloveka popolnega.“ (Prigigar. 12, 13.)

Pa kaj bi vas kregal, predragi moji mladenci; bojim se vas razdražiti, nanesti poboljšati; razdraženih ljudi pa popraviti ni. Rajši poprosim, in pa tako lepo, ko znam, pred vsemi oéete in matere Vas. Ne dopustite svojim odrasnim dečkom po noči izpod srehe hoditi, zaperajte svoje dekleta, kedar je tema in noč. Vi svoje premoženje skerbno okovarite, de vam ga tatje ne ukradejo; vaši siní in hécere so naj dražše blagó, ohranite jih sosebno ponoči domá, de vam jih érne teme oblast ne pokvari. „Ako pa kdo za svoje, in zlasti za domače nima skerbi, je véro zatajil, in je hujsi od nevernika,“ pravi sv. Pavel. (I. Tim. 5, 8.) — Prosim Vas, éastiti srenjski predstojniki, odborci in priseženi možje, ne terpite po svojih soseskah ponočnega vriša in vlačuganja, in dajte jim

strah, ki Vam ponoči nepokoj delajo, de vaša srejnja in okolica poščenja ne zgubi; na vašim poščenji je veliko zastavljenega. Tudi nevétni Rimljani so svoji mladini oestro prepovedovali po noči brez varne sprembe izpod strehe hoditi, ter so spoznali, de je noč mladini nevarna moč. Tudi usmiljeni Jezus veli: „To je sodba, ker je luč prišla na svet, in so ljudje bolj ljubili temo ko luč; zakaj njih dela so bile hudobne. Vsakdo namreč, kateri hudo dela, sovraži luč, de niso svarjene njegove dela.“ (Jan. 3, 19–20.)

Zarotim Vas, prečastiti dušni pastirji in čuvaji Siona, svete cerkve Božje, ne molčite in ne utihnite svariti, kedar čujete vpiti ponočne, razposajene ljudi. In če poboljšanja ni, za terdovratneže take tudi odveze ni, in častitega pogreba ne bo za take, kateri na ponočnih pregrešnih hojah in bojih naglo smert storijo. — Prosim pa tudi sešobno Vas, vi mladenčci, ljubljenci moji, opustite divjo navado, se po noči krog potikati, vriskati, in ljudem ukladno nagajati, se pripraviti in poskušati, kateri Vas bi bil hujši. Strah in groza naj vsakega mladenčca obleti, ki se prvokrat ponočnikom v družbo podá, in naj pomisli, de ga peklenški duhovi spremljajo, in štejejo njegove stopinje, ki jih po takih zapeljivih stezah stori. „Oblecite Božje orožje, de zamorete obstati pred zalezovanjem hudičevem, ker se nam ni vojskovati le zoper meso in kerv, veli sv. Pavel, ampak zoper poglavarstva in oblasti teme, zoper hudobne duhove v podnebnji.“ (Efož. 6, 11.) Verjemite mi, prijatelji mladi, skof sim, in ne lažem: pregresno ponočevanje je iz pekla doma, Vas in vase tovarše pohujša, v nesrečo in v pekel pelje. Za to opomnja sv. Duh: „Veseli se, mladina, v svoji mladosti, in tvoje serce naj bo dobre volje tvoje mlade dni; vedi pa, de zavoljo vsega tega bo te Bog v sodbo vzel.“ (Prodigar 11, 9.) To meje apostoljsko pismo Vas bo enkrat na sodbi Božji tozilo, ako me ne slušate, ki sim vaš duhovni oče in vaši pastir. — Bodite zdravi in veseli, pa tudi pridni in pošteni, ljubi Bogú in vsim pravičnim ljudem. „Gnada božja z vami vsemi!“ Amen.

V Marburgu v den sv. Antona pušavnika 1862.

Anton Martin,

Lavantinski skof.

Is sedinjenih deržav.

Pobožen in verl pisatelj nam zanesljivo sporočuje to-le:

V duhovni Edgefieldski *) je bil pred osmimi leti ta je še zdaj duhovni pastir O. Tamotaj Bermingham, ki ob enem pastiruje še v osmih družah, delčé naraznih krajih v dolini ob reki Savannah. Mesec za mescem obse vsako teh osem stacij posuej. Kdaj jih misli obiskati, naznani vselej v okrajnem časniku, da vé ljudstvo pripravljati se. Prvi dan vsako pot spoveduje, drugi dan pa pridiga, podučuje, kersanski nauk razlaga, obhaja, obiskuje bolnišce, kersuje, poročuje. Polej peš gré ali pa jezdi drugam, kjer ima enake opravila. In tako hodi sledaj mesec od postaje do postaje, da vse obse. Karletaska skofija, velika kot pol Francoskega, se razprostira čez dve zedajeni deržavi, v kterih je večina prebivavcev protestantska, sedem sto tisoč zamorcev, tretji del prebivavstva pa živi in umerje brez kake vere. Malo katoličanov, ki so razkropljeni po teh neznano veličih okrajnah, podučuje šestnajst duhovnov.

*) Edgefield je fara v katoliški skofiji v južni Karolini.

Bilo je 21. majnika 1852, je oča Bermingham potoval v Abbeville, vas, kjer je bila njegova misijonska postaja. Med potom ugleda sred polja kacih sto konj, osedlanih, naberzdanih in privezanih k drevesom. Ne jezdicev, ne varhov ni bilo pri njih. Krog in krog je stalo mnogo voz, vsi napreženi, pa ne žive duše ni bilo zraven. Čegavi so bili ti zapušeni vozovi, privezani konji?

Tega ne more vganiti. Zvedil je še le, ko je jezdil po homcu gori. Na nasprotnem stermeu namreč je bilo mnogo sveta zbranega, in naprej — prav v dolini je stal morivni oder, na odru pa vislice. Pripravljeno je to za zamorca, ki je bil umoril svojo zeno. Kakor blisk šone misel duhovnu v glavo: ne mara nesrečnik ni kersen. Ves v teh mislih dobri oča požene konja in prijezdi k vislicam, ravno ko je sodnik z obsojencem vred stal na padači, in mislil sodbo brati. Mož Božji urno razsede konja in prosí, da bi se mu dovolilo, da govori malo malo sam z zamorcem. Prijazno mu privoli v to sodnik, in pričla sta:

„Si katoličan?“

„Ne,““ odgovori morivec.

„Si bil uže kersen?“

„Da bi jez vedil, ne.““

„Vedi tedaj,“ priene duhoven, „vedi, da je naš Gospod Jezus Kristus umerl za grešnike, in da je prizanesel celo skesanemu razbojniku, ki je na križu umerl ob njegovi strani. Še malo, in stal boš tudi ti pred sodbo Božjo. Hočeš li v raj, kakor spokorni razbojnik?“

„Hočem,““ odgovori zamorec.

„Daj se torej kerstiti.“

„Zelje so me, kersenemu biti.“

„K temu je treba, da odkrito obžaluješ svoje grehe, drugače ne moreš vdeležiti se tega sv. zakramenta.“

„Obžalujem jih iz vsega serca,““ odgovori ubogi človek, in s curkom se mu vlijó solze iz oči.

Pravil je sodnik očetu Berminghamu, da se je nesrečni suznik kesal vale po hudodelstvu, da se je sam izdal pravici in potem obsojen bil po tem, kar je sam pričal o sebi.

Zdaj družega ni manjkalo kot vode, da bi ž njo pobožni, usmiljeni oča kerstil obsojenca. Pa kaj! ker ni bilo nikjer nobenega človeškega stanovališa, nikjer potrebne vode. Zadnjič vendó stara žena prinese popernjak na prodaj. Imela je sabo tudi nekoliko vode v kositarni posodi. „Poklekni zdaj,“ veli misijonar spokorniku, ki je imel verv uže okoli vratú, „in verovaj, da je Oča, Sin in sv. Duh trojedini Bog, in da se te bo Oče usmilil in ti bo prizanesel po Sinu, ako odkritoserčno grehe obžaluješ. Govóri za mano kes in žal, povzdigni serce v nebo.“ Zamorec sluša. Glasno molí obžalovanje grehov, duhoven pa mu lije vodo na glavo. Kersen je. Zdaj mu potegnejo kapo čez glavo, desko spod nog. „O Jezus, usmili se me!“ — tako je še zaklical in dušo izdihnil.

Tako se je godilo tudi prve stoletja, ko so v rimskem koloseji mučenci podajali kerstno vodo eden družemu, prjeden so za vero kri prelili. — Prišli so bili ljušte gledat več mlj deleč; vsi so bili zavzeti, polni strahu Božjega, večina njih, dasi tudi protestantje in neverniki, je mogla spoznati Božjo previdnost v tem prigodku. Na poti k morišu je prašal in hrepenel zamorec po kakem protestantskem govorniku, da bi mu na pomoč bil v zadnjih urah. Al ne živa duša se ni zmenila za to. Bog pa je hotel, da pride v tem hipu namesti protestantskega pridigarja, katolišk duhoven k njemu in mu odpre vrata v nebesa. Res

velika je molitve moč pri Njem ki pravi: Prosite, in dalo se vam bo; terkajte, in odperlo se vam bo. Razbojnik le poželi, da bi znal rad moliti, in že ga objame Gospod Bog, ter ga oprosti večne kazni. Kraljevi prerok je rekel: „Desiderium pauperum exaudivit Dominus; praeparationem cordis eorum audivit auris tua;“ želje revežev uslišuje Gospod; tvoje uho sliši njih pripravljeno serce. L. Podgoriški.

Odprto pismo

nekiga irlandskiga duhovnika do Napoleona III., cesarja francoskiga.

(Poslovenil po vestfalskim cerkvenim listu Martin Zaruk.)

V Cincinatu izbajoči tedenski list „Der Wahrheitsfreund“ je razglasil naslednje pismo dr. Cahill-a, kateri je na Irskim rojen, pa živi zdaj v združenih državah severne Amerike.

Cesarsko veličanstvo!

Ker ste Vaše veličanstvo katolišk vladar in v Rimu oddelk svoje vojne imate, se spodobi po pravici, da Vam služabnik sv. evangelija in pokoren otrok sv. cerkve piše nekatere verstice zastraun papeža. Mislím, da Vam je moje ime dobro znano in ne hvalim se, če rečem, da živim z nekaterimi izvrstnimi državniki Vašiga naroda v prijaznosti. Tudi Vašimu stricu v dvoru „Royal“ nisim neznan, in če Vas opomnim časov, ko ste bili nar bolj prebrisani gost gosp. Janeza Gerrarda na Angleškim, in ko sim s francoskimi ministri dopisoval, mislim in upam ponižno, da, oziraje se na vse to, moje pismo do Vašiga veličanstva ni prederzno in nespametno. Ker vem, da Vas to moje pismo ne bo odvernilo od Vaše napčne poti, me pa vendar navdaja sladko upanje, da kakor ostri konec magnetni, na kaki višini nastavljen, močno strelo ustavi, tudi ponižen in resnoben glas z dokazi, če Vam na ušesa doní, lahko stori, da svojo napčno pot zapustite.

Kako zamore Vaše veličanstvo zvediti čute, ki jih ima katoliška Evropa do Vas, ker je prepovedala Vaša samosilska policija vse katoliško časničarstvo mnogoterih sosednjih narodov? Vaši prejšnji naj zvestej prijatli morajo molčati, ko Vi hudob svojih smertnih sovražnikov podpirate. Zadušili ste v tuljenji Voltérovim, Bastardovim in Diderovim glase otrok Bossuetovih in sv. Ludvika.

Ne Italija, ne Francija, in ne Belgija niso smele solzá papeževih in bolečine Cerkve razglasiti, ko ste Vi podpirali grozovito nejevero v Genfu in kervavi cerkveni rop v Anglii. V svojim sadanjim obnašanji ste prijatelj Garibaldi in očiten sovražnik namestnika Kristusoviga.

Zdi se mi, kakor da bi zatirali čednost in krepost, hudobijo pa podpirali. Vaša govorica in Vaši prednji stavki se glasijo pač pohlevno in zadostivno, al Vaše obnašanje in Vaši sklepi so grozovitost in rop. Še stopnjo dalje, in Vi ste vladarjev eden, ki je nar manj mož — beseda in je nar bolj vžgan sovražnik sv. Cerkve.

Pa umejte me dobro! Kako zamorete še dolgo vladati francosko ljudstvo, če hirarhijo (duhovsko vlado) preganjate in zatirate? Kako zamorete tirjati ljubezen naroda, kateri bo Vas — prej ko ne — čertil? Kako bo ukazal preganjavec Pija IX. katoliški francoski vojni, da bi se za brambo dežel njegovih bojevala? Kako zamorete poslušati hvalno pesem v „Notre dame“ od glasov, kateri bi raji Vam peli wertvaško pesem?

Katoliški vojaci, katoliški sinovi ne bodo terpeli dolgo hinavšine, ki onečastuje in zatira po taki poti ljudstvo francosko, češ, da bi sama sebe povzdignila. To napako v vladanji je imel Louis Filip, namreč vredeno hinavšino pod imenam odkritoserčnosti, silovito družinsko mučenje pod zagrinjalam posebne svobode. Vaše veličanstvo vé dobro izid te politike. Enako Vašimu stricu, vkovan v angleške spone

in v samotnim kraji, je umerl zgodnje smerti poslednji kralj francoski v pregnanstvu v Londonu.

Pokažite ljudstvam, kdo da ste, in ne dotaknite se čuta ljudskiga s tem, da na videz čislate namestnika Kristusoviga, nevidno in skrito mu pa terst žolčni na ustnice pritiskate. S to odkritoserčno govorico nisim jest nesramno in nespodobno k Vam, ampak Vi razzaljivo k meni prišli.

Kakor prijatelj Emanvelov, dopisovavec Garibaldi ne morete biti še dolgo katoličanstvu v sorodu (žlahti), blizo ste, ako ne obrnete, da Vas bodo enačili v zgodopisji s Henrikam angleškim in z izdajavskimi voditelji starih lombarških zatiravcov papeštva.

Prosim, Vaše veličanstvo, da ne sprejmete tih mojih opominov piškavo! Bil sim jez prav do pričujočiga trenutka eden Vaših naj večih občudovavcov, Vaš naj gorkeji prijatelj. Vsak teden govorim z milijoni ljudi, in to pismo bo bral ves olikani svet. To ni prevzetna hvala. Če ravno papežu ne morem poverniti njegove stare dedine, vendar pa zamorem grajati ostudno početje roparjevo. Če mi tudi ni moč služiti v kakim katoliškim kardelu, da bi se bojeval za pravice sv. stola, vendar pa zamorem nabirati po vsih katoliških deželah trum katoliških junakov, kateri, močnejši, kakor Vaši zvavi, krivoperseznika z zaničevanjem preganjali bodo, kateri s spoštenostjo in resnico v zobeh, je kradel svete posode iz tempeljna in božjeropno iz njih pil. Jez štejem se k tistim, kateri so verjeli, dokler koli je bilo mogoče, Vašim besednim obljubam, Vašim pisanim izrekam in slovesnim zagotovilam, ki ste jih storili in s prisego poterdili. V vse to ste se s pisimi zavezali, katerih prepise imam v rokah. Te pisma bi Vas tožile kakor nar večiga moralniga hudodelnika pred vsakim evropskim dvoram, ako bi hotli ravnati zoper prisege, ki ste jih pred Bogam in svetam storili.

Čas je, še je čas, Veličanstvo, da spolnite svoje obljube. Prosim Bogá, da bi Vas navdajale zopet misli, ki so Vas povzdignile na cesarski prestol, preden blagorodje Vaše kervi z družinsko zvezo stare Savoje zginé, posebno preden mislite uničiti kraljevske naslove sosednjih dinastij (vladarskih hiš).

To je nova misel, ki roji Vam zdaj po glavi, da bi spravili kraljevske čast na lindino mestniga županjstva, in sebe, vnuka korzikanskiga advokata, vrinili v versto Karola velikiga.

Po takim osmuku kraljevskih časti, češ, naj bi se sedanji demokratijski (ljudovladni) cesar Francije povzdignil nad vse druge evropske vladarje. Še celo papež mogel bi se umakniti tej novi osnovi, vse božje in človeške postave mogle bi se premeniti, da bi ta nova teorija (umosnovje) kraljevske prestole prekučovati in demokracijo (ljudovladnjo) na naj višji stopnje povzdigovati, veljavo zadobila. Pač da, postave naravine, upam si reči, bi mogle se umakniti cesarski volji mlajšiga Napoleona. Ako desetniki in mestni kovači v današnjih časih morejo pomagati stvariti cesarstvo, potlej pač ni težko in čudno, če navadni učenci bivajo državniki in umejo politiko, namene in zvijače svojih gospodov. Dandanašnji se je vse premenilo. Cesarji smejo lagati, krivo prisegati in biti zanikarniši, kakor naj uborneji njih podložnikov. Nikarte me napak ne umejte, gospod! jez svobodo bolj ljubim, kot Vi. Dolgo sim ječal pod bremenam zatiranja in bil sim skojen v šoli neumerliga O'Connellia. Večkrat sim izrekel s sercam in dušo besede: „Ljud je vir vseh postavnih moči.“ Pa nikoli se nisem poganjil za uk, da bi bile krive prisege, skrunjenje svetiš, ropanje neutralnih držav, znanjnja, pripomočni viri in podlaga praviga načela svobode, in da bi vse to ljudstvo likalo. Ako Judeža ljudje spoznajo za svetnika, potlej je kristjanstvo laž, in če so mar cerkveni rop in grabljenje znanjnja svobode, potlej prava svoboda nima kraja vsred takih grozovitost *).

*) Pijuska tudi za „Presse“ in tovaršijo. Vr.

Zastran papeštva je znana hudobija in zvijača Vaša visoljnemu svetu in je v tem:

Pervic. Bojevali ste se z Avstrijo ne zato, da bi Francijo branili, ampak zato, da ste povečali Sardinijo. Po zmagi, ki jo je dobila Vaša hrabra vojna, ste prostovoljno in premišljeno storili dve krivici sv. stolu. Odpravili ste Avstrijo, zvesto varhinja cerkvene države, in odperli vrata v Rim Sardinii, očitni sovražnici sv. Cerkve. Odgnali ste Cerkvi varha, in dali ji roparja v brambo. Kazete se, kakor da bi branili trdnjavo, pa jo izdajate.

Drugic. Kako ste mož — beseda, kaže nam pomirjenje villafransko. Zavezali ste se ondi, da bodele nazaj dali oropanim vladarjem njih posestva in storili papeža predsednika vseh pet vladarskih hiš italjskih; kako pošteno da ste doveršili, vse to je znano celi Evropi, namreč da posestva, ki ste jih varovati obljubili, zročili ste Svojemu zavezniku.

Tretjič. Velik je razloček med kraljestvom napolitanskim, vojvodinami, in cerkveno državo. Une so se ustanovile na podlagi obkrajniga (lokalniga) ropa in osebniga gospodarstva, ta pa se je začela s soglasjem vse katoliške Evrope. Ko je bil podelil v osmim stoletju dvor Pipinov nekoliko posestva cerkveni državi, so dali pozneji nasledniki Pipinovi ji še mnogo pokrajinj in pa s privoljenjem vesoljniga katoličanstva, katero privoljenje velja kakor postavna zaveza (kontrakt) v podobi občniga, veljavniga pisma. Zato, gospod! nimate ne Vi ne kaki drugi pravice, brez dovoljenja katoličanstva, ta katoliški, evropejski zapustik razdajati ali sicer kako drugač z njim ravnati. Dokler nazaj ne daste papežu vzeti pokrajinj, svete evropejske pravice z nogami teptate. Ovezete s tem stare postave svojiga ljudstva in oropate glavo sv. Cerkve.

Četrtič. Da bi svoj kethki prestol nekoliko vterdili, pustili ste narodom svobodo, da so si sami vladarje volili. Čas bo učnik. Al ta svoboda prebivaveov v cerkveni državi pod brambo sardinjskih bajonetov se mi zdi ravno taka, kakor glasovanje jagujet o volčjim varstvu brez pastirja. Pa, gospod! še drugači Vam morem razjasniti Vaso umosnovo ali teorijo zastran glasovanja v cerkveni državi. Glasovanje v Jakinu (Ankoni), Ferari in Bolonji je ravno tako, kakor je bilo glasovanje judov pred Pilatom. Pilat, vradnik cesarja Tiberja, se oberne k ljudstvu in vpraša: „Kteiga hočete da vam izpustim, Baraba al Jezusa?“ In ljudstvo je odgovorilo: „Baraba.“ Tako, gospod! delate Vi, to je Vaša italjska politika, in Vaš zveznik Emanuel ima nalogo, jo izpeljati.

Še več, gospod! ali se še spominjate uniga glasovanja pred Pilatom? Ko je Pilat sedel na sodnjim stolu, mu sporoči njegova žena, da naj se ne peča s pravičnim in naj mu ne stori nič žaliga, zakaj veliko je terpela v sanjah zavoljo njega.

Gospod! delajte s premislikam. Da bo ta historična prilika cela, pravijo, da cesarica, Vaša žena, pobožna, pohlevna in angelska podoba stvaritve, se je v potoku solz, enako ženi Pilatovi, do Vas obrniti kazaje Vam nasledke, ki Vas utegnejo zadeti, če svojih napčnih potov ne zapustite. Gospod! glejte da ne pričnete z Bogom boja!

Občna pravica glasovanja v sredi sardinjskih bajonetov je nesramna zasmeh, ki odpira lijake nejeveri in podira vse ograte prav vredene vlade.

Gospod! cela Evropa Vam priča, da ste grešili v besedi in djani. Svojevoljno ste overgli pogodbo 7 katoliških vladarjev, ste papeža izdali, Cerkev oropali. Odgovorni ste za umor, ali bolj za potuhno morijo mojih ljubih deželanov v Spoleti, malo dni pred bojem v Kastelfidardi. Ti hrabri irski sinovi se niso bojevali zoper Sardinijo, hotli so le papeža in njegove pokrajine braniti. Sardinjski napad smemo tedaj po pravici imenovati umor. Vaš ljubi zaveznik se je s kervjo nedolžne Irlandije omadeževal. Krivi ste z njim vred te strašne hudobije in se ne morete oprati umora

mojih ljubih bratov. 8000 kerv izeljnih morivcov je nepričakovano napadlo majhno posado spoletsko. Sini irski se vtaborijo v zagradi in z navadno serčnostjo naroda svojiga kličejo: „Ne podamo se.“ Trideset hrabrih vojsakov se verže potem v verzelost, in ker se ne umaknejo, padlo je vsih trideset. Irsko bo pomnilo zaroda Bonapartoviga... in kadar bo Vaš stric Irsko obiskal, mu bodo žalostne matere padlih sinov protivno klicale: „umor.“

Vaše veličanstvo bo že spoznalo, da je politika z Rimom prenapeta; mora se drugači obrniti. Gospod! nastopili ste pot svojiga ujea, pa Vas bo tudi njegova osoda zadela. Njegovo nekdanjo moč in oblast veste boljši mem mene. Vaš stric Jože je bil kralj španjski, Vaš stric kralj napolitanski, Vaš oče kralj holanški; Vašiga mogočniga strica druga žena je bila princesa avstrijska, in bratranec, vojvoda zakopski, kralj rimski. Namesti papeža je bil kralj rimski; namenil ga je bil Bonaparte, da bo v svetišu sedel in nosil krono papeževo. Al, ubožec! krije ga že zdavnej gomila, oblečen je že v mertvaški pert, in Bog ni pustil, da bi ga bil oče njegov oblekel v kraljevske rimske oblačila in ga venčal s krono papeževo.

Gospod! ali ste že Vi, posnemaje strica, namenili maliga svojiga sinčka za papeževo krono? Usmilite se, gospod, čeverstiga fantica in pustite ga še dalje njegovi skerbni materi! Nikarte mu ne kopajte že tako zgodaj jame! Varujte ljubiga otročica, čisto kerv zale Španije, ponosne katoliške Španje. Oh, gospod, nikarte da bi ga imenovali kralja rimskiga!

Gospod, ali ste pa že čuli kterikrat ponižni govor svojiga strica po boji pri Waterlou-u, stopivšiga v angleško bojno ladijo „Bellerophon?“ O mili Bog! njegov umik, njegova zguba pri Waterlou-u! Naj Vam ponovim one malodušne besede stricove. „Kakor nekdanj Temistokel, tako se zaupam poštenosti, velikodušnosti in prijaznosti naroda angleškiga.“ Oj vitez marenski in genij slavkovski; kako ponižan! Gospod, ste li že slišali, kako je bil nagovoril papež Pij VII. Vašiga strica v Fontenblo-u? Jaz sim bil takrat v oni sobi, pisaje neko pismo, ko je Vaš stric po generalu Berthier-u papežu ponudil neko kokardo, znamenje visokiga spoštovanja francoskiga. Al papež mu odgovori: „Gospod! ne morem sprejeti družiga lepoticja, kakor tega, s katerim me sv. Cerkev lepoticji, in ta je ta le (kazaje na svojo papeževo palico), in ta mala krona na moji glavi. Pomislite gospod! čeravno podirate zdaj spomine živih in razrivate grobne griče mertvih, da bote kmalo spali v tesni (grobni) postelji; Vaše ime in vašo mogočnost bodo ljudje kmalo pozabili, ali ta palica in ta krona, ki me kincite, bote vladale celo zemljo do konca sveta.“

Gospod, poslušajte te besede in mislite, da so tudi Vaš opomin; govorijo dosti glasno in razločno. Ko je bil Vaš stric papeža vječil, je začel vojsko z Rusijo. V Rusijo je peljal 530.000 mož močno kardelo; ali v Francijo nazaj pride le 72.000 za vojsko nezmožih vojakov. Ko grejo čez reko Berezino, se je s pobijanimi in tonujočimi vojaci jezila reka; bredejo na kraj reke, zmerzne jih jezera, kateri so nepokopani cele tedne in mesce tam ležali. Konjiki zmerznejo s konji vred in stojé tam v kardelih, kakor živi. Poiki pešcov so do podpajseh v snegu stali zmerzneni v bojnim redu.

Gospod! tukaj mi ne morete ust zakleniti, kakor doma francoski duhovšini; jaz živim v svobodni Ameriki, kjer s ceurji in kralji govorimo kakor z drugimi. Pisal Vam bom skrivnosti, če bo treba, ktere so Vaši okolici neznane; desi nisim, nikakor ne, kak sovražin pisavec. Lahko je, da že svojo politiko kako drugači zasučete, preden Vam pride to pismo v roke. Ni ga človeka, da bi Vaši politiki mogel zaupati le en dan. Če se Rusija z Vami združi, potlej ni upa, da bi še kdej tiste misli imeli, kakor nekdanj. Ako se pa Rusija sklene z Vašimi sovražniki, Vas čuka drugi Waterlou.

Končno nočem skleniti tega pisma, kakor se cesarju spodobi. Hočem Vam še dve pesmi zapisati, ki ju je pel lord Byron Vašimu stricu, ko so ga peljali na otok šent-helenski in se potem navadno podpisati.

D. W. Cahill.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane, 8. sveč. (Svet zastran dr. Knobleharjeviga spominka.) Naznanila je že Danica pred več časom, koliko se je storilo za spominek našiga tako slavniga rojaka, Naceta Knobleharja, v Ljubljani, v njegovim rojstnim kraju in v Hartumu. Pa vse to je le majhna reč, nar večji del nabraniga denara se namnožuje v ljubljanski hranilnici in bukvice so pri vredniku „Zgodnje Danice“ shranjene. Prešinila nas je pa ravnokar *) misel zastran Knobleharjeviga spominka, ki bo gotovo vsem deležnikom všeč. Le naglo na svitlo ž njo. Naj se iz nabraniga denara odloči spodobno darilo za nar boljši slavospev ali epopejo Knobleharjeviga življenja in zlasti njegoviga djanja za spreobrnjenje zamurcov. Zdaj je še čas za to, so še moške v življenji, ki so ga poznali, ki skorej vse njegove zadeve in okolišine vedó, in to delo se zamore prav dobro dognati. Mladenci slovenski, verli pesniki! veseti bodite, de imate na Slovenskim vredno snovino za junaške speve, zbirajte vire in lotite se slavniga dela. Ko bi drugi Slovani kaj taciga imeli, gotovo bi vedili poslaviti in preslavljati.

V spev, se vé, bi prišli tudi vsi drugi slovenski duhovni, ki so v Afriki umerli, in delo bi bilo prav dosti obširno, porabiti bi se mogle misijonske naznanila in zlasti tudi pisma iz Afrike v Zgodnji Danici. Darilo bi se utegnulo ravnati po obsegu in verlosti dela, morebiti med 100 do 200 gld. ali pa tudi več, ko bi bilo posebno dobro izpeljano. Enako bi se iz une zaloge slavospev na svitlo dal in novi prihodki bi se k jistini pristevali, iz ktere bi utegnulo naslednjič še kaj družiga dobriga izhajati. Upati je, de bi se jistina s tem ne zmanjšala. Slavospev naj bi imel napis „Abuna Soliman.“ — Kako častitljiva reč iz Slovenskiga: Abuna Soliman!

Ako ima kdo gg. deležnikov kaj zoper ta nasvet, naj bi blagovolil se oglasiti in svojo misel povedati; če pa ne, naj veljá reč za obdelano in prijatli te misli naj razodenejo svojo menitev, kar ima še kdo pristaviti, pesniki pa naj se dela lotijo. Poseben odbor naj bi potem speve presodil in skerbel, de se njih nar boljši natisnejo in obdaruje ali eden ali tudi več.

Utegnil bi kdo ugovarjati, de pri tem djanji ni imenitnih zmág, tehtnih nasledkov itd., kakoršni so pri epopeji potrebni. Ta misel je čisto napčna; zakaj ako se višji, nadzemeljski oziri z zemeljskimi in vidnimi sklenejo, so tukaj tako imenitne, tehtne in težavne dela, kakor pri malo kateri epopeji. Velikanski sklep v misijon iti, zamurce rešiti, prvo popotvanje na Belo reko, tako deleč gori pod ravnik brez pomočkov, pridobljena silna veljava pri zamurskih poglavarjih, pri turkih in evropejcih, pri evropejskih kraljih, zlasti v Rimu, v Avstrii, vstanovitev Marijne družbe, zlasti pa kljubovanje neprijaznimu obnebjju pri večkratni boleznii, počasnim bolehanji, ... junaški sklep že v nar poslednji boleznii, vse življenje zamurcam posvetiti, ako se zdravje poverne, ... enake reči z vmesnimi dogodbami posvetljevane in pesniško zmalane ... bi bile kaj silo častitljiviga. Povsod bi se mogla kazati vitezova silna ljubezen do zamurcov, ktera ga je do smerti žgala. ... Med silovitimi zaderžki je tudi pušava, znana skorej nepremagljiva težava, s ktero je ranjki Kocijančič (Abuna Hana) Zgodnjo Danico čez vodopade — slape — v Hartum peljal itd.

Sploh se mora spoznati, de tako pripravne tvarine za naj slovitniši junaško pesem je ni kmalo, kakor je ta. Ako se dobro izpelje, se smé zanesljivo reči, de bi bilo to delo med naj prvimi slovanskimi deli. Pesnik bi se mogel verh družiga tudi nekoliko soznati z arabskimi šegami, z zemljopisam ondotnih krajev itd. Zavaljo tega pa bi se za delo preveč ne mudilo, dosti je, če se v enim letu dokonča, ali morebiti tudi pozneje. Pripravljeni smo, kolikor se more, pesnike s svojim svetam in skušnjami podpirati, de bi se to prezalo delo dognalo; te misli ne smemo pustiti, ker je silno tehtna za Slovence. Na noge tedaj, pesniki gorke kervi, žive vmišljije in blaziga serca. K sklepa se to rečemo: Kakor je vse to delo solnčni žark slovenske žive vere, tako mora tudi izpeljava temu izgledu primerna, vse skozi virske misli budijóca, prava keršansko-katoliška biti.

Vredništvo.

Z Gorenskiga pišejo v „Volksfreund“ nektere števila iz ljubljanskiga duhovskiga imenika z naslednim pristavkam: „Iz tega posnetka se vidi, de je Kranjsko zastran verskih reči v izverstnim stanu, in pričakovati je, de bo to izverstnost tudi v prihodnje ohranilo. Ne segamo pa tudi predeleč, ako terdimo, de škofija ima katoliško čeverstost nar bolj zahvaliti slovanskimu življu (elementu), ob kterim se malopridni valovi ptujiga časnistva kakor ob pečini odbijajo. Vsa hvála pa nasproti gre našimu slovanskimu slovstvu, ktero je pred nesramnim časnistvam, to kugo poslednjiši dobe, precej terdno svoje duri zapahnilo. Zlasti si duhovstvo prav očetovsko v besedi in pisanji prizadeva, de ljudstvo le dobre bukve podučniga in verniga obsega v roke dobiva.“ — Ravno ta list Volksfreundov pa govori v drugim kraju tudi od sadú brezbožniga časnistva, in pravi med drugim, kako so si od 1848. leta vsi tako imenovani liberalni listi nalogo postavili, prve in naj terdnejši podpornje vladarskih sedežev spodkopati, ali jih saj omajevati. Cerkev in njene nar gorečniši služabnike so si nastavili, de vanje nar bolj strupene pišce laži in hudobije mečejo. Vse eden z drugim so se v edinosti pehali, zupanje ljudstva do njih dušnih pastirjev spodkopati, in kar so mogli, so storili, de bi oslabili spoštovanje do svete vere in tistih naprav, ki so z njo tesno sklenjene; lagali brez sramožljivosti, zakaj če so tudi vedili, de bodo sanjarije in izmišljene povestice mogli ne mara že drugi dan preklicati, so vender tudi vedili pregovor: „Le prederzno lagaj in obrekuj, nekaj se bo že verjelo.“ — To je prav tisto freimavrarsko pravilo, ki ga bomo v kratkim v posebnim spisu pojasnili. — Imenovani list nadalje popisuje, kako so ti poprej potuhnjeni sovražniki Cerkve in deržave zmiraj bolj prederzni, in zraven tega, de naj serčniši zagovornike in branivce sv. Cerkve in njenih pravie brezvestno napadajo, tudi že svoj namen dosti očitno na čelu zapisan nosijo, namreč: Kadar bomo opravili s konkordatam, s cerkvenim premoženjem, s cerkvenim pravam, z resnico in vestjo, potem bomo s toliko veči varnostjo napadli deržavo; takrat se morajo spolniti besede knjižure: *Zur deutschen Frage: „Kmal bo zasijal veličanski dan, ko se bo silni veliki razpok razlezel po vsi Evropi, in si bodo nad pedertinami poprejšnjiga Mazzinija vsih dežel roke podali.“* —

K tem sovražnikom vere in čeverste in močne Avstrije se pa pridružuje tudi protestanška sebična Prusija s svojim Bernstorfizmam. „Gegenwart“ pravi: „Das Schimpfen auf Oesterreich gehört seit Ollims Zeiten zur ersten Tugend eines plattgeschädelten Berliners; das ausgeschimpfte Oesterreich soll aber nichts Anderes als die Brücke sein zu dem zu bestehenden Oesterreich. — Das ganze Sinnen und Trachten Preussens ist eigentlich auf nichts Anderes gerichtet, als auf allmähliche Beraubung Oesterreichs und anderer deutscher Staaten mit Hilfe der Politik der langen Hand.“

Kdo je bolj nasprotin takim brezbožnim osnovam, kakor katoliška vera, Slovenci, in naše nedolžno slovstvo?

*) Še prejden smo v Nov. zastran Vodnikoviga spominka brali. Vred.

Vender vmes tudi nam na ušesa bijejo očitanja „von separatistischen Tendenzen.“ Vprašamo: Kje so veči „separatistische Tendenzen,“ kakor v počenjanji, ki je bilo ravno popisano! Te „grossdeutsche separatistische Tendenzen“ na to merijo:

Separirati ali ločiti otroke od očeta: rimskiga papeža.
Separirati sinove in hčere od matere: katoliške Cerkve.
Separirati podložne od ljubezni do vlade in vladarjev.
Separirati brate od bratov, ker so ali z betam nad njimi, ali pa s klečami njih pravice šipljejo.
Separirati Slovence od slovensine in jih zavozljati v „pangermanistiške tendencije,“ de bi se počasi za kak „Grossdeutschland“ in za kako „ložo“ velikozidarškiga reda ozorili.

Kdor ni o belim dnevu slep, pri tolikih sovražnikih Avstrije in katolicanstva lahko spozná, de prava politika mora na to meriti, narode med seboj sprijaznovati in z ljubeznijo jih ediniti; ker v edinstvi je moč: „Viribus unitis.“ To pa se dosega z doverševanjem pregovora: „Vsakimu svoje.“ Katoliški veri, državi, narodnosti, vsakimu svoje; potuhnjenosti pa brezovec!

S Servole poleg Tersta. — Vsled prošnje v. č. gosp. fajmoštra-dekana Jakopa Koman-a je slavni magistrat terzaski za beljavo, vnanjo in notranjo popravo tukajšnje cerkve 900 gold. podelil. Delo se toraj mesca vinotoka p. l. prične, in že je bilo skorej dognano, kar se v nekterih sereh vžge pobožna želja, naj bi se o tej priložnosti, ker je priprava ravno pri rokah, tudi cerkev izmalala. Zaznavši to željo pobožni in za lepoto hiše Božje vsi goreči v. č. gosp. fajmošter-dekan nadusení rekó: „Želja ne smé želja ostati, temveč v resnici: izmalajmo cerkev!“ Ali kako se lotiti takega dela? Cerkev nima dohodkov, da bi mogla stroškom kaj; sl. magistrat je ravnokar, kakor patron, v nje popravo že 900 gold. daroval; farane že več let revšina stiska in tlači. „Kdor prosi, prejme.“ Poterkajo se drugič pri sl. magistratu; poprosijo pri svojih ovčicah, pri znancih in drugih darežljivih ljudeh, in glej! nabrali so 592 gold., s kterimi so skorej vse stroške poravnali ter pobožno željo izpolnili vsim v priserčno veselje. — Cerkev pa je izmalana tako le: Na oboku v oblacih sede štirje evangelisti. Vmes (med njimi) se lesketajo v zlatim polju lepe podobice, kakor: sv. kersta, sv. obhajila, sv. poslednjega olja, sv. mašnikovega posvečevanja, in drugo je delo arabesko. Nad orgljami so znamenja našega odrešenja, na stropu pod orgljami pa orodje križanja Kristusovega. Stene ob ladii se blišče v blede-zelenkastem marmelnju, in stene ob koru so kakor s pisanim škerlatom preprežene. Res, tako lepo in izverstno je to delo, da se človeku, gledaje ga, mora serce duhovnega veselja širiti. Da je pa to delo resnično izverstno, kakor pravim, ni moja, ampak umetnikov beseda. In to delo sta storila g. g. Janez Satti in Nikolaj Markolin, terzaščana. Hvale vredna in v obče priporočljiva nista le samo zato, da izverstno, ampak tudi dober kup delata, in sta dobrega serca; k temu pa tudi revna.

Tih verstic ne pišem iz tega namena, da bi dobrotnike, deležnike in podpornike očitno hvalil, ker vém, da oni za svetno hvalo ne marajo; ampak zavoljo tega, da bi sovražniki sv. Cerkve spoznali, da še močno veje duh katoliški, da oni in njih naklepi bodo le na ledu ostali, ter poslednjic zamerznilí. — Bog! —

Iz Rima naznanuje v. č. g. Olivieri, de je tudi ondi pretečeni mesec umerla ena zamurskih deklic, 12letna Jozefina Jani iz Etiopije. V misel jo vzamemo zavolj njeniga prelepiga obnašanja v bolezní, iz kteriga se je tudi starim vterjenim kristjanam kaj učiti. Bila je skoz 11 mescev tako bolna, de se sama še obrniti ni mogla; pa ne le de v dolgi bolezní ni bilo nikoli od nje pritožbe slišati, temveč je bila viditi zmiraj vesela in mirna. Celo zdravniki, ko so jo obiskovali, so stermeli in se niso mogli znajti, kako si je ta stvar, rojena v divjačnosti, v tako kratkim času

pridobila toliko poterpežljivost v povodnji prehudih težav in bolečin. Zdravilo, ki si ga je nad vse želela, sta bila zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjiga Telesa, s kterima se je večkrat poživiljala. Posledaje trenutke svojiga življenja, de bi se še bolj na tanko s svojim Gospodam sklenila, je storila tudi obljubo večne čistosti in pokorsine, pri kateri priložnosti je prejela tudi še sv. Popotnico in sv. poslednje olje. Umerla je v samostanu redovnic sv. Benedikta pri sv. Marku, kjer je bila pred šest leti sprejeta.

Iz Neapelna piše zamurec Stanislav Datta (Ljubljanski) med drugim naslednje reči, ki niso brez zanimivosti in kažejo, de tudi pri zamurcih odreja ni zgubljená:

Mesca sušca pojde od tod 5—6 muihov v Afriko in tudi jest bom z njimi šel. Prav zdrav sim, hvala Bogu! in prizadévam si, kemije, francoskiga in arabiskiga jezika dobro se priučiti. V Ljubljani sim se le nerad učil; ne čudite se pa temu, ker dobro veste, de sim po natori léu, sicer pa dobre glave; zdaj pa si močno prizadévam, se tih reči dobro naučiti, desiravno nimam tiste obilnosti učencikov in bukev in nikogar, de bi me k učenju silil; sploh reči, sim v ti reči brez učenika. Bil sim še divji iz Afrike poslan v Ljubljano, in takrat še malo zmožin, de bi bil spoznal Vaše dobrote in kako dobro predobro se mi godí. Torej mi je prav žal, de sim tisti čas po nepridno tratil. Zares bi se bil lahko trikrat več naučil, ko bi bil znal dobrote dobro obračati; zakaj ni se mi manjkalo ne učencikov, ne bukev in potrebnih reči; in zamogel bi bil imeti še veliko več, namreč: učencikov, bukev, pa tudi veselih igrač (take imajo čerñi posebuo radi), samo de bi bil bolj pridin *).

Ne bom pa že več svoje lenobe in nehvaležnosti objokoval; hočem še nektere novice povedati, — sej vém, de Vaše dobro serce me ne bo nikoli pozabilo, ako bom zmiraj Bogu služil.

Vsi smo zdravi, tudi Aleksanderček (ki je bil tudi nekaj časa v Ljubljani). Samo Tomaž Faradžala **, ki ste mu v pismih včasí dobre nauke dajali, je nektere tedne bolan v postelji ležal, 18. prosenca pa je umerl. Prosim, priporočite Bogu v molitvi njegovo dušo; on je gotovo med izvoljenimi — kakor upamo. Prav za prav je vse druge v pobožnosti presešel, in je bil edini (??), ki je vstavu dobre zglede dajal. Njegova smert mi je prizadjala veliko žalosti; pa sej se bova zopet vidila, upam de v nebesih. — zato moram dobre dela opravljati, de to dosežem. — Kušnem roko gosp. botru in vsim našim dobrotnikom; vse prijatle lepo pozdravim. Prosim, povejte J. T. (učeniku), de ga še nisim pozabil, in M., de naj nam kaj po kranjsko piše, zakaj nemšine in zlasti kranjsine bomo čisto pozabili.

Razgled po kersanskim svetu.

Schuselka. Med zanikarnimi listi dunajškiga časništva je zlasti tudi „Reform“ že l. 1848 zunaniga Schuselka-ta.

*) V pojasnenje naj pristavimo, de je bil Stanislav v Ljubljani od 13. kim. 1856 do 2. vel. travna 1860, tedaj 3 leta in 6 mescev. Čudno se bo marsikomu zdelo, pa je vender res, de se je učil že za drugo latinsko šolo, ko je iz Ljubljane šel. Pervo leto je bil izdelal 2 klasa, drugo leto 1, tretje leto se je v 4. razredu tudi za prvo latinsko šolo učil; zraven tega se je naučil dobro igrati na fortepijano in precej lepo risati; vender mu skorej poterdimo, kar pravi: de bi se bil lahko trikrat toliko naučil, ako bi bil pridin; imel je namreč pri svojim učenji še zmiraj dosti časa za igrače in kratkočase. Tolikiga uma še nismo pri nikomur vidili, kolikor ga ima ta mladenec, in bil bi lahko med prvimi zvezdami na zemlji, ako bi imel toliko dobre volje, kolikor dušnih in tudi telesnih zmožnost in izverstnost. Ker je močno želel nazaj v Afriko, so mu v Neapeljnu privolili, skorej gotovo pa je, de se bo nazaj v Evropo želel. Nezadovoljnost, je viditi, tiči precej rada v zamurskih glavah. Vred.

**) Tomaž Faradžala je bil l. 1856 s Šerifam, Stanislavam in drugimi zamurci iz Hartuma prišel in v Verono odločen. Lantsko leto že bolhen, je želel v Ljubljano priti, med tem pa je šel s družimi v Neapelj, kjer je svoje dni doveršil. Vr.

Takrat je vedil zlasti pridno dokazovati, kako je „Oesterreich deutsch“ in je vroče misijonaril za Rongeta, od kteriga se nič več ne sliši, odkar so ga bili pijaniga pri Frankobrodu iz nekiga grabna pobrali in kar je z neko možu izpeljano ženo v Ameriko pobegnil. Česa se je od prijatla taciga moža v cerkvenim oziru nadjati, vsak lahko sprevidi, kdor se z zdravo pametjo ni skregal. Res se je Schuselka celo v cerkveno zgodovino zaletel in čudne reči kvasi, kakor jih je mende iz kake krivoverske narejene zgodovine prepisal. On dvomi celo, če je sv. Peter kdaj v Rimu bil, ker tega v sv. pismu zapisaniga ne najde! Ako bo kak mohamedan kdaj od Schuselkata bral, bi tudi utegnil dvomiti, če je res taki mož kdaj na Dunaji laži trosil, ker ne bo tega imena v Koranu našel. Cerkevna zgodovina natančno popisuje, pod kterim cesarjem je sv. Peter v Rim prišel, pod kterim je bil križan in veliko veliko družiga, kar pa Schuselka, se ve de ne vé, ki tudi pri družih papežih nar lepši in bogoljubniši naredbe kazí, prevraca, smešne dela, celo začetek sv. maše ta ostudnež nekimu papežu pripisuje, ko vender o sv. pismo priča in vsak otrok vé, de jo je Jezus pri zadnji večerji postavil. — Nikar se vender ne čudite, de imamo radi sum do nemške kulture, ki se tako zaletva in celo do nar sveteljših reči pogosto spoštovanja nima! Naj omenimo še, de zdaj Schuselka tudi v prid Slovanov ktero reče. Prav je, če se je v kaki reči spreobrnil; ali klicati mu moremo: Temeo Danaos et dona ferentes.

Vikšič škof poznanski, so pravili, je bil svojimu duhovstvu na vladno tirjanje vsako politiško skazovanje prepovedal. Ta novica, pravi dopis iz Pariza v „Armonia“, je nedoločna. Vikšič škof je na zadevno vladino tirjanje odgovoril, de po reznim premislu za to in nasprotuo reč se skoz in skoz ne vidi v taki okolišini, de bi kaj posebniga storil v odvernitev duhovstva od očitnih obhodov in združevanj, ki imajo verski ogled, vender pa v resnici značaj politiškiga skazovanja. Taka naredba bi bila enaka splošnimu očitjanju in torej krivična. Vikšič pastir v sklepu duhovstvo zavrača na svoj pastirski list 1. grudnia, v kterim veleva, vsiga se ogibati, kar je nasprotuo pokoršini, ktera gre oblasti, in tega, kar utegne ljudstvo k nepokoršini buditi.

„**Presse**“, kakor piše „**Volk-freund**“, svojim bravam malo uma prišteva, ker ne de bi bila neki spis kardinala vikšičga škofa bravam soditi podala, ga veliko več na dolgo in široko po svoji veri in šegi zveči, in še le ta žveček bravam daje. Mora pa neki **Pressi** tudi tenka prendati, ker na pomoč kliče liberalno časništvo, vlado in policijo zoper imenovani spis svitliga kardinala.

Liberalni časniki vedó, kaj se pravi „naprej!“ Ko so toliko časa že emendrali, de naj se konkordat odpravi ali saj popravi in jih ni beseda vedla, so ga jeli pa sami popravljati, de bi tako požvečeniga, češ de otročjim Avstrijancem v usta dali. Novi „**Botschafter**“ ga je prvi na brus djal. Dobro je pokazal, kaj njega v konkordatu šiplje, namreč: svoboda katoliške Cerkve, ki bi jo rad v roč djal; očitne molitve v procesijah, božjih potih, pokopih, ki bi jih rad stisnil; odreja mladosti, ki bi jo rad duhovnim vplivu odtegnil, kolikor koli bi bilo moč; cerkevna cenzura nad brezbožnimi bukvami, ki bi jo rad odpravil; duhovski stan, in škofije, ki bi jim rad vse prednosti pograbil, češ, de bi ta stan, kolikor koli bi se dalo, ob veljavo pri vernikih pripravil itd. Škofje, ki imajo od Boga oblast, svoje duhovstvo soditi, so temu nepoklicanimu dunajskimu postavotesaveu „**Afterrichter**!“ „**Botschafter**“ je dosti prebrisan, de Cerkvi dopusti, si premoženja pridobiti, pa tudi deržavi vrata odpre, de bi se ga polastila, kadar bi se ji ne zdelo „mit den Anforderungen des Staates verträglich.“ — Ta nasvet, kakor je slišati, je pravi joze-finizem v cerkvenih rečeh, ki bi ga „**Botschafter**“ pod novim klobukam rad od smerti obudil. — Za stran tega no-

viga li-ta je „**Pozor**“ češki že pred nekimi dnemi izrekel svojo misel, de bo naslednik „**Presse**“ in „**Ostd. Pošte**“, torej se ni čuditi, de je kaj taciga na dan spravil.

Na Francoskim lepo cvete družba sv. **Franciška Salez.**, ktere namen je, postaviti jez protestanskiemu vsilovanju. L. 1861 je ta družba razširila 82.520 pobožnih bukev po Francoskim, je 42 ubožnim cerkvam pomoč skazala, v kterih se je zavolj pomanjkanja imela Božja služba opustiti; je vstanovila 18 šol z ubožne, in 108 šolam je pomoč skazala. Veliko število duhovstva hodi po raznih škofijah v misijone. Sploh je družba 106.338 frankov l. 1861 v dobre namene obrnila.

Čudno je, pravi „**Armonia**“, de ravno tisti list (**Moniteur**), ki se je včeraj vidil hvaliti z blagoslovam sv. Očeta (nad Napoleona in njegovo deržino), nam danes naznanuje pismo, s kterim cesar freimavrarjem „**grosmajstra**“ postavlja. Pa tudi dekret je „**kuriosum**.“ Začenja se po navadnim zlogu: „**Napoleon** po milosti Božji.“ „**Milost** Božja z „**Grand Orientam**!“ kaka mesanica! *Quae conventio Christi ad Belial?*“

Francoski minister Thouvenel je pisal med drugim v Rim, de sta si papeštvo in Italija nasproti in naj se išejo pota, de se zedinita. Vpraša ga pa „**Armonia**“: „**Kaj** ste vender pisal, gospodine Thouvenel? Italija in papeštvo sta si v neprijateljstvu! in spricho, de je to laž, dolge dolge strani darov za sv. Očeta iz vsih laških okrajaj naznanuje v slehernim listu.

Čudno je, de francoski časniki tolikanj naklanjajo meksikanski tron v Ameriki nadvojvodu Maksimilijanu iz avstrijanske hiše; avstrijanski pa z nevoljo to odbijajo. Ta reč, kakor meni dopisnik iz Pariza v „**Armonia**“, je zvičajna zaderga za Avstrijo. Meksikanski tron se ima dobiti za nadvojvoda z ljudskim glasovanjem; ako pa Avstrija sprejme načelo ljudskiga glasovanja v Meksiki, ga ne more tudi za Evropo več odbijati. V taki okolišini mora priznati sklenitev Savoje in Nice s Francijo, in sklenitev deržav, ki si jih je Piemont pridobil.

Proudhon, naznanujejo, bo izdal nov spis za stran poljske narodnosti, s kterim bo dokazoval, pa javaljne dokazal, de Poljci nimajo kaj boljšiga storiti, kakor de se z Rusi stopijo. V tem, pravi „**Armonia**“, ima Proudhon podporo od vsih evropskih moci, kakor koli je ta misel viditi abotna, zakaj one niso ne mezinca ginile skoz toliko let, de bi bile branile samoderžeu topjenje Poljakov z Rusi. Samo papež se je temu topljenju branil, kolikor je mogel. Torej se bere, de so Poljci odpravili poslanstvo v Rim za hvalit sv. Očeta za vse, kar so sterili za svobodo Cerkve na Poljskim. Pravijo, de ima pismo 40.000 podpisov.

V ruskim časniku „Den“ kteri je tudi pri nas znan, kakor se piše iz Moskve ceskimu „**Pozoru**“, se zraven mnogih blazih in visokih misel vije tudi množica vsakterih zblóh in zmót. Merijo tukaj, pravi dopisnik, naši gospodje vse le z enim vatlam rusovske narodnosti, in večí ali manjši sovraštvu do katoliške vere in Cerkve veljá za spričevanje večí ali manjši vdanosti do „**vere očetov**“, to je, do razkolništva. To pa velja, de se Bog usmili! od vsiga rusovskiga časništva brez izločka. Praški dopisovavec v „**Den**“ naznanuje tudi to, de ima od noviga leta v Pragi izhajati nov glasnik stare zmote: „**Rus**.“ „**Den**“ prišteva temu naznanilu veliko tehtnost in meni, de naj bi se vsi slovanski narodi radovali, de se v Čehih povzdiguje upor zoper katoliško vero. Za terdo in osorno rusovstvo užgani „**Den**“ je mende pozabil, kaj je severni velikan z ubogimi Poljci delal in dela, ter modruje in gerdo laže, de je katoliška Cerkve vedno nasprotvala in nasprotuje se dan-današnji duhu slovan-ke narodnosti, de podžiga k izdajavstvu nad slovanskimi načeli, de vdanost do katoliške vere streže odtujevanju vzajamniga zbratenja Slovanov itd. — Posnemimo si pa mi katoličanje iz taciga hujskanja zoper nas tudi nauk, kako vsako verstvo skupaj derži in skerbi za razširjanje in brambo svojih zmót; samo katoliški pravo-

verni kristjanje imajo toliko ne le mlačnih in nemarnih, ampak celo izdajavskih udov med seboj, ki z vsako zmoto rajši potegnejo in ji strežejo, kakor pa de bi svoji materi Cerkvii zvesti sinovi bili. Ravno iz tega se pa spet vidi Božja moč v katoliški Cerkvii, ktera, zapušena in izdajana celo od lastnih otrok, bi mogla prav res in gotovo razpasti, ko bi je Bog ne varoval. Ali ni to močnin dokaz za resnico sv. katoliške Cerkvie?

Pij IX. laška zvezda. „Armonia“ piše o ss. 3. Kraljih: „Laško premišljujemo, ki je po državsko in v oziru na naš narod toliko preodobroteno z nebés, in rečemo, de italijanska zvezda je papež. Karl Albert si je bil dal nekaj pred 1848 kovati svetinjo z zvezdo in napisam: *J attends mon astre* (svoje zvezde pričakujem). Njegova zvezda in zvezda vsih laških vladarjev in ljudstev je izhajala s Pijem IX. Ali ta nesrečni kralj si je bil vodnico vzel zvezdo puntarico, in šel je po žalosten konec v Oporto. Dandanašnji se zunaj Rima italska zvezda več ne vidi. V Nici sveti francoska zvezda, v Turinu živimo pod vplivanjem Napoleona III., ali pa pod repam angleške zvezde metlarice (kometa). Italija ne sveti več z lastno lučjo; je revna spremljavka (satelite), ki se verti krog drugih planetov. Vojna, postave, šege, beseda, prizadevanje, častništvo, dvorne zapletije, vse odseva tujo luč.“ — Nasproti pa, hvala Piju IX., laška zvezda sveti še v Rimu, tamkej se daje občudovati moč, stanovitnost, samosvojnost italijanskega genija. — Ali ne piše ta cerkveni list lepo domorodno? Slovencu bi pa marsikteri kmali na vislice kazali, če véasi kako domorodno reče! — Pa še nekaj prav lepiga se dalje bere: „Svet v sredi tolike noči in v tolikim viharji vidi v Piju IX. zgodnjo danico, in hiti v Rim ga častit. Vidili so zgodnjo danico Bolgari, in prišli so se vreč papežu k nogam; vidili so jo mnogi razkolniški greki, in vernili so se v naročje Cerkvine; vidili so jo prav mnogi protestantje in neverniki, in čudili so se ji, ter jo blagrovati“ itd.

Popočitvanje Napoleona I. z Elbe proti Parizu je svoje dni „Moniteur Français“ tako le popisoval po raznih cesarjevih postajah in bližanjih k Parizu: „Človekožerec je ušel iz svojiga berloga. — Peklensček iz Korsike je na suho stopil ob zatoku Jenu. — Tiger je prišel do Gapa. — Pošast je spala v Grenoblu. — Trinog je šel skoz Lion. — Roparja kraljevih sedežev (uzurpatorja) so vidili šetdeset milj od glavniga mesta. — Bonoparte se bliža z naglimi koraki, ne bo pa nikoli v Pariz prišel. — Napoleon bo jutri pod našimi zidovi. — Cesar je dospel do Fonténblo-a. — Njih cesarsko veličanstvo je obhajalo véeraj svoj vhod v tuilerijski dvor v sredi svojih zvestih podložnih.“ — Kteri se je bil tako hitro poboljšal, Napoleon I., ali Moniteur?

V Dahomé v večerno Afriko med zamurce, kjer kralj o posebnih slovesnostih tako neusmiljeno ljudi kolje, je šlo pet misijonarjev. Kralj in njegovi vradniki so jih prijazno sprejeli, in zročen jim je star portugiesk tabor s kapelo, ki je še dobro ohranjena. Ze so misijon pričeli, sole ustanovili in precej keršencev zbrali. Kralj jih je celo vabil, de naj pridejo ogledat njegov dvor, kteriga okrog je s tisoči človeških glav ali čepin ozalisan. Misijonarji so vabilo sprejeli, pa le s to pogojo, de bi zavolj obiskanja ne morili ljudi, kakor je tam navada, kadar sloveče tujce sprejemajo, de jih namreč s človeškim klanjem ali daritvami počesujejo.

Droblinica.

Križ in greh. Neka oseba je imela z mladim človekam pregrešno znanje. Ze davno ji je vest to pregreho grenko očitala, hudo poželenje serca pa je le zmiraj vestno goizenje zatiralo. Nekiga večera jo hoče uni človek obiskati, kar zagleda velik križ na tléh, ko v stanico stopa.

Prestraši se, ker ni mogel v stanico, de bi ne bil na križ stopil. „Kaj češ s tem?“ začuden kliče. „Le stopi na britko martro, tako lahko noter prideš,“ mu reče ona. „Kaj strahovitiga mi primérjaš?“ odgovori z nejevoljo. „Strahovitiga?“ ga vpraša z reznim glasam, „in vender sva ti in jest že tolikrat brez straha Križaniga z nogami teptala!“ Te besede so grešnika silno pretresle in vidil je brezno, v ktero se je bil pogreznil. Odjenjala sta obá od svojiga pregrešniga življenja.

Pust in post.

Pust se mora oganiti,
Se močnejmu pokloniti:
Naglo pride sveti post
Zadušit svetá norost;
Al kristjan vesel mi bodi,
De pobegne leta zlodí!

So v Adventu, o Božiču
Tud kristjani se hudicu
Terdno odpovedali,
Se precej poboljšali;
Se pa Pust, rogač, pritepe,
Berž napravi šeme slepe. —

Duh pobožni naglo mine,
Duh posvetni vse prešine;
Šega pravi, je predpust!
Zdaj pobožne dela pust!
Kmet se ženi, raja, pleše,
V mestih šenijo se veše.

Po gostilnicah ga čivka
Noči, dneve vinska pivka;
Ponočnjaki tulijo
Pesmi satanu strašno:
Vse razgraja in noreuje
Pamet, vero zatajuje!

Koljko jih je pa predalo,
Satanu ta pust izdalo
Dušo vbogo in sereč,
Čistost, dvištvo brez glavé! —
Mnoga grenko bo jokala,
De ta Pust je otrapala.

Več zakonov so sklenili
Brez poklica, le po sili:
Kmalo pride jok in stok,
Prazna mošnja, kreg in pok; —
Ktera bodi domačija
Bo le veči beračija. —

Res obetajo si dote
Zlo bahate, to de zmote:
Pol tamé prinese zet,
De bo pred ubogi kmet;
Več se ženi jih na roke,
Češ, naj Bog živi otrok! —

Sad predpusta so nadloge,
Tode le za trape vboge:
Baha Pust, de je bogat,
Pa je bučman zvit, rogat:
Dušo in telo pokvari,
Pa na dnar in zdravje vdari. —

So po svatbah zlo plesali,
In po balih se sukali,
Bo pa dolg v zastavnicah,
Krejšda tud po pivnicah;
Deče hirajo vse vele,
Pred plesavke prevesele. —

Smert in satan pač dobita
Vsak predpust, de bota sita,
Slepih norcov, avš in šem
Jezere, to reči smém;
Mati Cerkev pa žaluje,
Svojih se otrok sramuje!

Pust, ostanik nejevere,
Greha še rodi brez mere!
Ko se véni ženijo,
Naj le v Bogu rajajo!
Šaj diši že še pogača,
Če tud zraven ni škripača. —

Naj gre Pust, naj se pobere,
Se na dno peklensko vdere
Goljuv in gerd škodljive,
Naj gori tam duš morive!
Norci se po njem jokali,
Modri bodo se smejali. Burja.

Dobrotni darovi.

Za gosp. misijonarja Jan. Čebulja v Ameriki — neka dobrotnica 20 glđ. — Za afrik. misijon neka dobrotnica steklenico arnike. —

Pogovorji z gg. dopisovarci.

G. M. G.: Smo opravili; za-tran podobic brez skerbi bodite. — G. M. M. Ravno prejeli in ste nam močno vstregli. Gg. V. M., L. in P.: Prav hvaležni! — G. H.: List se bo poiskal.

Popravki.

V l. 3. v pesmi „Zakrament ljubezni“ št. 7. v 3. redku, 2. verstici naj se bere: „Sin ji zares v prihodnje zlatá ni odločil.“

V 3. l. Ogl. iz Ljubljane v 7. v. beri: „Kdor je devetnajst doveršenih tečajev itd.“ namesti: Kdor je dvanaajst itd.

V. 4. l. v pesmi: Ali smem Slov. biti, 4. odst. 3. v. bere: „Kaj tebi se dozdeva,“ namesti: Kaj meniš, kaj se ti dozdeva?

V l. 5. v pesmi od sv. Matija v 2. odstavku naj se bere: „Tebe, serčni nje zidave“ namesto: Tebe steber nje zidave.